

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครูในเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัย

ชณิตา สมคิด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2548

ISBN 974-502-562-3

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ชนชิตา สมคิด ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี)
..... กรรมการ
(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี)
..... กรรมการ
(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ศักดา ศุภปริดี)
..... กรรมการ
(ดร.จิรา จันทร์กระจำง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)
วันที่ 28 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำที่ถูกต้อง และการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำให้คำปรึกษาด้วยดี ตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน อันเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ลัดดา ศุขปรีดี และ ดร.จิรา จันทร์กระจำจ คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ หัวหน้าภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่เป็นแรงบันดาลใจให้กล้าพูดกล้าเสนอในสิ่งที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ผอ.สมศักดิ์ คุณครูรังสี สมคิด ที่ให้คำแนะนำการติดต่อประสานงานกับบุคลากรในสถานที่ราชการต่าง ๆ ขอขอบใจน้อง ๆ จีฟ และจิกกี้ ที่ให้ความอบอุ่นห่วงใยและให้กำลังใจอย่างเต็มที่ตลอดมา

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ และผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณพ่ออุปถัมภ์ Mr. Keith Collins และเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยแนะนำ และให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จด้วยดี

ชนชิตา สมคิด

45910360: สาขาวิชา: เทคโนโลยีทางการศึกษา; กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครู/ เขตพื้นที่การศึกษา

อำนาจเจริญ

ชนชิตา สมคิด: พฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครูในเขตพื้นที่
การศึกษาอำนาจเจริญ (THE TECHNOLOGY FOR LEARNING CONSUMPTION BEHAVIOR
OF TEACHERS IN AMNATCHAROEN EDUCATION REGION) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:
มนตรี แยมกสิกร, กศ.ด., ฉลอง ทับศรี, Ed.D., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด. 119 หน้า.

ปี พ.ศ. 2548. ISBN 974-502-562-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อ
การเรียนรู้ของครูในเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญคือ 1) กระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อ
การเรียนรู้ 2) กระบวนการใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 3) กระบวนการยกเลิก
การใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูล
ภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นครูผู้สอน
3 กลุ่มคือกลุ่มเมือง กลุ่มชนเมือง และกลุ่มชนบท เพื่อเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ที่ศึกษา
จำนวน 13 คน

ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. กระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีเหตุผลของการได้มา 3 ประการ
สำคัญคือ มีคุณค่าต่อตนเอง มีคุณค่าต่อสมาชิกในครอบครัว และมีคุณค่าต่อผู้เรียน โดยมีวิธีการ
ได้มา 2 ลักษณะคือ วิธีการซื้อเพื่อให้ได้มาเป็นสมบัติส่วนตัว และ ได้รับจัดสรรให้ เนื่องจากขาด
โครงสร้างพื้นฐานได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และ
ระบบเคเบิลทีวี เงินที่ครูใช้ซื้อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้มาจาก 2 แหล่งได้แก่ เงินเก็บออม และ
เงินกู้ยืม การดำเนินการซื้อ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การเปรียบเทียบราคา และ การเปรียบเทียบ
คุณสมบัติ ของผลิตภัณฑ์

2. กระบวนการใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ครูได้มาซึ่ง
วิธีการใช้จาก 3 ลักษณะได้แก่ การเลียนแบบ การแลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสาร และเข้ารับการ
ฝึกอบรม โดยมีเป้าหมายของการใช้งาน 4 ลักษณะได้แก่ ผลิตผลงานทางวิชาการ ผลิตสื่อการสอน
ช่วยส่งเสริมการศึกษาในระดับสูงขึ้น และ การบันเทิง จากการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า
ครูมีความพึงพอใจจึงแสวงหาวิธีการประยุกต์ใช้กับงานอื่น ๆ นอกจากนี้ได้มีการถ่ายทอดความรู้แก่
เพื่อนครู และให้บริการแก่งานของโรงเรียน และงานของชุมชน

3. กระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า เกิดจาก ปัญหาสำคัญ 2 ประเด็นได้แก่ ผลกระทบตกรุ่น และ ผลกระทบซ้ำรุด การตัดสินใจดำเนินการมี 2 วิธีได้แก่ ตัดสินใจจัดหาใหม่แล้วกำหนดวิธีกำจัด และ กำหนดวิธีกำจัดก่อนแล้วจัดหาใหม่ ซึ่งวิธีการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 3 วิธีได้แก่ เก็บไว้ก่อน ให้/บริจาค และทิ้ง

45910360: MAJOR: EDUCATIONAL TECHNOLOGY; M.Ed. (EDUCATIONAL TECHNOLOGY)

KEYWORDS: TECHNOLOGY FOR LEARNING CONSUMPTION BEHAVIOR OF TEACHERS/ AMNATCHAROEN EDUCATION REGION

CHONNACHIDA SOMKID: THE TECHNOLOGY FOR LEARNING CONSUMPTION BEHAVIOR OF TEACHERS IN AMNATCHAROEN EDUCATION REGION. THESIS ADVISORS: MONTREE YAMKASIKORN, Ed.D., CHALONG TUBSREE, Ed.D., AND SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D. 119 P. 2005. ISBN 974-502-562-3

The purposes of this study were to clarify the consumption behaviour of technology for learning of teachers in Amnatcharoen education region in the following aspects: 1) an acquisition of technologies for learning process 2) an utilization and application of technologies for learning process and 3) a discontinuance and disposal of technologies for learning process with the adoption of the qualitative research method. Data were obtained via in-depth interviews. Key informants were 13 teachers selected from three different areas; urban, suburban and rural.

The findings were the following:

1. The three main reasons for the acquisition of technologies for learning process were valuability to one's ownself, valuability to members of the family, and valuability to students. There were 2 acquisition strategies; buying for private consumption and acquisition by being provided for lacking of infrastructures such as; internet system, satellite tele education system and cable T.V. system. The budget paid for technologies for learning came from saving and loan money. The key informants used two strategies in purchasing; comparing the prices and comparing specifications of the product.

2. Three types of utilization of technologies for learning process commonly used were; imitation, information exchange, and training. And there were 4 aims of utilization found; teacher awards creation, instructional media production, support in a higher education, and entertainment. As the result of the utilization technologies for

learning it was found that most of the teachers were satisfied with the process and tried to apply it to the other areas. Besides, the also transfered their knowledge to their peer and rendered service to school and community.

3. There were two problems found in the discontinuance and disposal process; 1) the product was out of date and 2) the product was defected. In regard to decision making two ways of decision making were found; making a decision to replace and then set the strategy to dispose, making a decision to dispose and set the strategy to get a new one. Three strategies that were commonly selected for disposing were: keeping, donating, or throwing.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญภาพ.....	ง
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการศึกษา.....	6
นิยามคำศัพท์.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	8
ความหมาย.....	8
สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีในฐานะที่เป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาการเรียนรู้.....	12
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกำรบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	16
บริโภคนิยมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม.....	16
หลักการทฤษฎีความทันสมัย.....	20
หลักการทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์.....	23
แนวคิดการยกเลิกการยอมรับนวัตกรรม.....	27
กระบวนการกำรเปลี่ยนแปลงในการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	28
กรอบแนวคิด.....	30
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	33
สนามในการศึกษา.....	33
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	36
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
การดำเนินการในขั้นตอนการสัมภาษณ์.....	38
ขั้นตอนการสร้างแนวคำถาม.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	41
5 การพัฒนาไปสู่กระบวนการบริโภคนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และการให้ความหมาย.....	47
6 พฤติกรรมการบริโภคนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้.....	56
กระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	56
กระบวนการใช้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	65
กระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	74
7 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อสรุปเชิงทฤษฎี และข้อเสนอแนะ.....	83
สรุปผลการศึกษา.....	83
อภิปรายผล.....	84
ข้อสรุปเชิงทฤษฎี.....	91
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก.....	104
ภาคผนวก ข.....	106
ภาคผนวก ค.....	109
ภาคผนวก ง.....	111
ภาคผนวก จ.....	113
ภาคผนวก ฉ.....	117
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	119

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลด้านครอบครัว.....	42
2 ข้อมูลประสบการณ์ด้านอาชีพครู.....	44
3 ประเภท การใช้ การยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	53
4 สรุปพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	80

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พัฒนาการด้านคอมพิวเตอร์ศึกษาในระดับโรงเรียน.....	15
2 ทศวรรษการมองความเป็นปัจเจกบุคคลตามแนวคิดของบลูเมอร์.....	25
3 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	32
4 แสดงการพัฒนาไปสู่กระบวนการบริโภคนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	48
5 แสดงกระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	64
6 แสดงกระบวนการใช้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	73
7 แสดงกระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.....	79